

Anmälan mot Skatteverket för verkställigheten av ett beslut om tvångsåtgärder

Bakgrund

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Skatteverket gällande genomförandet av tvångsåtgärder mot Halta Hönan AB (bolaget). Han anförde bl.a. följande.

Länsrätten i Skåne län fattade den 19 april 2007 beslut om att låta Skatteverket tillgripa tvångsmedel mot bolaget utan att delägarna i förväg skulle få kännedom om detta. De tvångsmedel som Skatteverket tillgrep gick dock långt utöver vad länsrätten beslutat. Tvångsmedlen genomfördes på en annan adress än vad som angavs i beslutet och trots återkommande protester från delägarnas sida fortsatte förrättningen. Under förrättningen speglade Skatteverket information hos bolaget i helt andra medier än vad länsrätten hade beslutat om. Skatteverket kopierade kassasystemets programvara, men också hela kontorsdatorns hårddisk, som fanns i ett annat utrymme och som inte hade med kassasystemet att göra. Förutom att delägarna framhöll att Skatteverket saknade rätt att söka information i bolagets kontorsdator, framförde delägarna vid upprepade tillfällen att det fanns material av privat natur lagrat i datorn. Skatteverket krävde vidare att delägarna skulle öppna ett kassaskåp, där verkets handläggare sedan gick igenom mängder med privata dokument och krävde svar på en rad frågor som inte hade med bolagets räkenskaper att göra. När delägarna protesterade hänvisades de till att överklaga länsrättens beslut i efterhand.

Utredning

Skatteverket anmodades att göra en utredning och yttra sig över vad anmälaren anført avseende Skatteverkets agerande vid genomförandet av tvångsåtgärdena mot bolaget. I ett yttrande den 15 juni 2009 anförde Skatteverket i huvudsak följande.

Utredningen

Skatteverkets huvudkontor har hämtat in yttrande från Skatteverkets södra region. Av yttrandet och utredningen i övrigt framgår bl.a. följande.

Skatteverket beslutade den 23 november 2006 om revision mot Halta Hönan AB (bolaget).

I en framställan till länsrätten daterad den 12 april 2007 yrkade Skatteverket att länsrätten skulle besluta, enligt 7 och 8 §§ lagen (1994:466) om särskilda tvångs-åtgärder i beskattningsförfarandet, TVL, om eftersökande och omhändertagande av räkenskaper och information ur kassaregistret i bolagets verksamhetslokal. Adressen till bolaget angavs till Oxie Kyrkst 3, 238 34 i Oxie, vilket är bolagets officiella postadress. Skatteverket begärde att beslut i ärendet inte skulle delges bolaget före verkställighet.

Av framställan framgår grunderna för Skatteverkets begäran. Bland annat hade Skatteverket vid sin utredning av bolagets räkenskaper uppmärksammat differenser som verket ville kontrollera mot bolagets räkenskaper och kassaregister.

Den 19 april 2007 biföll Länsrätten i Skåne län Skatteverkets framställan att eftersöka och omhänderta handlingar. Beslutet fick verkställas omedelbart och skulle delges Halta Hönan AB först i samband med verkställighet. Även i Länsrättsens beslut angavs adressen Oxie Kyrkstig 3, 238 34 Oxie.

Förrättningen ägde dock rum i bolagets verksamhetslokal, restaurangen, som har adressen Stengodsvägen 155, 238 30 Oxie. Förrättningen inleddes med att Skatteverket överlämnade länsrättsens beslut till bolagets företrädare BB. AA var inte närvarande vid förrättningen. Något påpekande från bolaget om adressen i länsrättsens beslut förekom inte. Den som observerade den felaktiga adressen var Skatteverkets granskningsledare och detta först i samband med förrättningens avslutande. Då hade länsrätten stängt för dagen.

Speglingsen av kontorsdatorns hårddisk

Bolagets kontorsdator förvarades i ett litet kontor (skrubb) som dessutom innehöll ett kassaskåp och en del kontorsmöbler. Kontoret var en del av verksamhetslokalen. Granskningsledaren upplyste BB om reglerna om undantag från granskning och att han kunde utnyttja möjligheten till undantag avseende granskning av informationen i datorn. Denna skulle då omedelbart förseglas och överlämnas till länsrätten för dess bedömning. För att vara säker på att BB uppfattat informationen till denna del, upprepades den. Granskningsledaren uppfattade BB:s ställningstagande på så sätt att han inte påfordrade undantag.

Kassaskåpet

Rätten till eftersökning med stöd av TVL avser även uppgifter som kan finnas i låsta utrymmen i verksamhetslokalen t.ex. kassaskåp. Om inte företagets företrädare kan eller vill göra materialet tillgängligt, för eventuell granskning, kan granskningsledaren vända sig till Kronofogdemyndigheten (KFM) för handräckning. KFM kan med stöd av TVL låta öppna kassaskåpet med hjälp av låssmed. ---

Bolaget har överklagat länsrättsens beslut om tvångsåtgärder till kammarrätten. Kammarrätten i Göteborg har den 27 juni 2007 avslagit överklagandet.

Rättslig reglering

Av 3 § TVL framgår bl.a. definitionen av verksamhetslokal. Med verksamhetslokal avses utrymmen som huvudsakligen används i verksamhet som medför eller kan antas medföra bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078) eller som bedrivs av annan juridisk person än dödsbo. Med verksamhetslokal avses även sådant som normalt inte betraktas som lokal utan också markområden, transportmedel, förvaringsplatser och andra utrymmen som är eller kan antas vara disponerade i verksamheten.

I propositionen till TVL har uttalats att definitionen har utformats efter Lagrådets förslag. Exempel på förvaringsplatser är bankfack, förvaringsboxar och magasin. Till andra utrymmen hör t.ex. postbox. Dit hör också förvar av data för automatisk informationsbehandling oavsett om anläggningen är portabel eller inte (prop. 1993/94:151 s. 153).

I 16-19 §§ TVL finns bestämmelser om möjligheten att undanta handlingar från tvångsåtgärder.

Bedömning

Skatteverket har i sin framställan till länsrätten om att få genomföra de särskilda tvångsåtgärderna angett bolagets postadress, med adressen Oxie Kyrkstig 3, 238 34 Oxie. Länsrätten har på grund av det också i sitt beslut angett denna adress. Förrättningen har dock genomförts i bolagets verksamhetslokal på adressen Stengodsvägen 155, Oxie. Förrättningen har alltså kommit att verkställas i annan lokal än som angetts i länsrättens beslut, vilket inte varit korrekt.

Av de argument som framfördes i framställan framgår att avsikten varit att genomföra tvångsåtgärder i den lokal som senare blev föremål för tvångsåtgärder. Att adressen till den avsedda verksamhetslokalen blivit fel i Skatteverkets framställan synes bero på att man inte kontrollerat om bolagets officiella adress även var den avsedda verksamhetslokalens adress.

Felet uppdagades såvitt framkommit vid Skatteverkets utredning i ärendet av granskningsledaren och detta först när förrättningen var avslutad. Denne försökte då få kontakt med länsrätten för att om möjligt få felet rättat. Någon möjlighet för länsrätten att i efterhand rätta beslutet, utan en ändrad framställan, torde dock inte ha funnits då felaktigheten föranletts av att Skatteverket angett fel adress. Då granskningsledaren uppmärksammade att adressen i beslutet var felaktig stod dock – enligt Skatteverkets uppfattning – ytterligare ett alternativ till granskningsledarens förfogande. Denne kunde – med stöd av 7 § TVL – genomföra eftersökningen på Stengodsvägen 155, Oxie. Granskningsledaren skulle därefter omedelbart ha underställt det interimistiska beslutet länsrättens prövning med stöd av 15 § TVL. En sådan under rådande omständigheter korrekt hantering hade föranlett en ny framställan om tvångsåtgärder på exakt samma reella grunder som redan tidigare prövats av länsrätten.

Skatteverket avser, med anledning av det inträffade, att uppmana regionerna att i sina framställningar om beslut om särskilda tvångsåtgärder särskilt kontrollera att den adress som anges i framställan är den adress på vilken åtgärden avses att genomföras.

Vad gäller eftersökning av uppgifter i kontorsdatorns hårddisk är det Skatteverkets uppfattning att datorn förvarades i verksamhetslokalerna. Vidare är det Skatteverkets uppfattning att både kontorsdatorn och kassaregistret i sak omfattades av de beslutade tvångsåtgärderna.

Eftersökningen har gått till på det viset att hårddiskarna på den aktuella datorn och kassaregistret speglats. Vid spegling överförs all information till myndighetens data-medium med hjälp av speciella tekniska hjälpmedel. Eftersom speglingen innehåller all information som finns på det ursprungliga datamediet kan i de flesta fall även raderad och gömd information återskapas och hittas. En spegling av datamedia kan därför även i många fall innehålla uppgifter som inte har betydelse för revisionen och som därför inte tillförs revisionsärendet. De delar som inte tillförs revisionen gallras.

I TVL finns även bestämmelser som ger möjlighet att undanta handlingar från tvångsåtgärder. Bolaget har fått en skriftlig upplysning om möjligheterna att undanta handling. Bolaget har inte utnyttjat denna möjlighet.

Vad slutligen avser kassaskåpet medger länsrättens beslut Skatteverket rätt att eftersöka handlingar i förvaringsplatser och andra utrymmen som är disponerade i verksamheten. Även här hade bolaget möjligheter att begära undantagande av handlingar men har inte utnyttjat detta.

AA kommenterade Skatteverkets yttrande.

Bedömning

Efter framställan från Skatteverket har Länsrätten i Skåne län i beslut den 19 april 2007 medgivit Skatteverket tillstånd att ”i Halta Hönan AB:s verksamhetslokal på Oxie Kyrkst 3, 238 34 Oxie eftersöka och omhänderta för granskning Halta Hönan AB:s räkenskaper och information ur kassaregistret som omfattas av revisionen.”

Skatteverket verkställde länsrättens beslut i bolagets faktiska verksamhetslokal på Stengodsvägen 155, 238 30 Oxie, dvs. i den lokal där bolaget bedrev restaurangverksamhet och i den lokal där kassaregistret därmed fanns.

Länsrättens beslut måste, bl.a. mot bakgrund av den framställan från Skatteverket som beslutet avsåg, anses ha gällt den lokal där restaurangverksamheten bedrevs. Det är också där verkställigheten skett. Däremot har den adress som angivits i handlingarna varit felaktig. Även om Skatteverket haft rätt att med stöd av beslutet genomföra åtgärden är det inte godtagbart att underlaget för en så ingripande åtgärd som det här var fråga om innehåller formella brister. Brister av det slaget kan typiskt sett leda till svårigheter vid verkställigheten, t.ex. om handräckning måste begäras.

Av länsrättens beslut framgår att Skatteverket hade rätt att eftersöka och omhänderta bolagets räkenskaper och information ur kassaregistret som omfattades av revisionen. Detta inbegrep, i enlighet med redovisningen för den rättsliga regleringen i Skatteverkets yttrande till JO, även en rätt för verket att eftersöka och omhänderta sådana handlingar i bolagets kontorsdator och kassaskåp.

Enligt vad som framkommit delgavs bolagets företrädare länsrättens beslut om tvångsåtgärder i samband med att verkställigheten av beslutet inleddes. Till beslutet var fogat skriftliga upplysningar om bl.a. rätten att begära undantagande av handling. Enligt Skatteverkets yttrande till JO har bolagets företrädare även fått information av granskningsledaren om möjligheten till undantagande, vilket i viss mån också bekräftas av vad anmälaren anför i JO:s ärende. Om man från bolagets sida var av den uppfattningen att vissa handlingar inte skulle granskas av Skatteverket hade bolaget möjlighet att begära att dessa handlingar skulle undantas från granskning (jfr vidare 16 och 17 §§ lagen om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet).

Anmälaren har anför att det framfördes ett flertal protester och påpekanden vid Skatteverkets verkställighet av de beslutade tvångsåtgärderna. Det bevis om verkställighet som Skatteverket har utfärdat innehåller inte några närmare upplysningar om vad som förekommit vid verkställighetstillfället (jfr 27 § lagen om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet). Skatteverket har inte heller i övrigt företett någon sådan dokumentation. Jag får i anledning av detta erinra Skatteverket om vikten av att ingripanden av detta slag noga dokumenteras, så att det i efterhand finns stöd för en redovisning av vad som förevarit.

Ärendet avslutas.